

Maskerade

Schetsen uit het leven
van een
wederopbouwkind

Dorothea ter Horst

© Dorothea ter Horst 2024

Titel: Maskerade

Auteur: Dorothea ter Horst

Uitgeverij U2pi, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: JouvBoekdrukkerij.nl

ISBN 978 94 9336 444 8

NUR 300

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/
of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande, schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor Lilian

*Voor mijn kinderen, mijn schoonkinderen
en mijn kleinkinderen*

*‘Si algo no es confuso,
no hay sueño,
y sin sueño,
no hay teatro
ni poesía.’*

Fernando Arrabal

Inhoud

Voorwoord	9
De Fabriek	11
Zwart	17
Ootje	23
 Step	31
Doosje	33
Help	39
Hoera	45
Geheim	51
Stekels	57
Asperges	61
 67	
Boe	69
Varen,varen	75
Voorburg	83
Bleu	89
Lente	93
Snoepje	101
Variété	107
Modus procedendi	119
Bloesem	125
De Grootte Beer	131
Hansopje	137

Naar Oegstgeest 141

 147

Zomer 149

Kasteel 155

Nee 161

 165

Deining 167

Het Lage Land 171

Top Tien 177

Kaaiman 179

De Gele Regen 183

 Los Ancares 187

Getijde 189

Voorwoord

Nadat ik het boek *ONS (W)ALLER LANDGOED, KRONIEK VAN 100 JAAR ULLERBERG* had voltooid drong zich het verlangen aan mij op om herinneringen uit mijn eigen leven aan het papier toe te vertrouwen. Op deze manier meende ik de jongere generaties enig inzicht te kunnen verschaffen in de vele fundamentele veranderingen die zich in mijn tijd van leven – vooral in vergelijking met de eerste 45 jaar – in de maatschappij en het familieleven hebben voltrokken.

Ignaas Devisch, hoogleraar filosofie aan de universiteit van Gent, zegt in zijn boek *EEN KLEINE FILOSOFIE VAN GROTE EMOTIES*: ‘Tot voor enkele generaties verstopten mensen hun emoties omdat het zo hoorde en omdat er geen keuze was: zwijg en werk verder.’ Dit is een van die grote veranderingen, want wat emoties betreft heeft zich een ware omwenteling voorgedaan. Een andere wezenlijke verandering is de opkomst van de nieuwe communicatiemiddelen. In 1989 kreeg ik via de school waar ik les gaf mijn eerste computer. Daarna was er voor ons mensen ‘op leeftijd’ eigenlijk geen bijhouden meer aan. Dit boek omvat daarom een reeks ervaringen uit mijn eerste 45 levensjaren, frequent omkaderd door mijn realiteit van nu.

Wie meent dat in deze memoires de waarheidsgetrouwe weergave te lezen valt van gebeurtenissen uit

mijn leven heeft het mis. Waarheidsgetrouw is op zich al een subjectief begrip, dat eenieder naar zijn hand kan zetten. En als je je realiseert dat je al schrijvende steeds keuzes moet maken, volgordes moet vaststellen en verbindingen moet leggen – of zomaar legt – , zal je begrijpen dat dit boekje een uiterst persoonlijke visie is op het geleefde en gebeurde. Deze bundel schetsen zou ik bijgevolg ‘autofictie’ willen noemen. De schetsen zijn gebaseerd op waargebeurde voorvallen en wederwaardigheden. Ik heb die echter naar believen gecomprimeerd en verdicht tot korte taferelen, tegen het decor van de tijdgeest zoals ik die ervaren heb. Ofwel, om met Adriaan van Dis te spreken: ‘Alles is waar behalve wat ik heb verzonnen.’

Warmond, februari 2024

*'Zomaar werd je geboren,
zomaar kwam je aan land
zat voorgoed op het droge
stond voorgoed aan de kant.'*

Imme Dros

De Fabriek

Zondag 13 mei 1945, zes uur in de ochtend. Een badkamer in een Hengelo's ziekenhuis. Ze is alleen. Alle verpleegsters zijn druk in de weer met Canadese soldaten. De weeën zetten door. Ze perst en perst. Het kind floept eruit. Ze kijkt ernaar. Het vlies is nog intact. Instinctief weet ze wat ze moet doen. Ze scheurt het vlies kapot. Het is een meisje. Nu de navelstreng. Met alle kracht in haar tanden bijt ze die door. Een tik op de billen en het huilt. Een bevrijdingskind. Een zondagskind. En met de helm geboren. Driewerf geluk.

Ruim een jaar later verlaten we Hengelo. Mijn vader krijgt een baan in een Delftse fabriek. Niet toevallig. De onderneming was in 1870 door een oudoom van Moeder – Jacques van Marken – gesticht en succesvol grootgebracht door haar grootvader. In de zomer

van 1946 zijn haar vader en diens broer alle twee directeur. Later wordt mijn vader dat ook. Wat Moeder overkwam, overkomt ook mij: DE FABRIEK, met zijn dompige gistgeur en zijn masculiene zwaarwichtigheid wordt het onverwisselbare decor van mijn leven.

In Delft ga ik voor het eerst naar school. Naar de bewaarschool. De bewaarschool van DE GISTFABRIEK. Moeder zet Arnold en mij over in ons pontje over de Kastanjewetering. Vandaar loop ik veilig aan de hand van mijn broer door het Agnetapark naar school. Hij zit in een andere klas. Tussen al die nieuwe kinderen raak ik hem kwijt. Arnold waar ben je? Ik moet plassen. Is hier een wc? Moeder! O jee! Ik voel het langs mijn benen druipen. Maar lange juffrouw Plak met de rare hazenlip heeft een remedie tegen de schaamte en trekt me een droge onderbroek aan. Dan mag ik aan de hand van Arnold meelopen naar de speeltuin. De speeltuin van DE GISTFABRIEK, aan de voet van de gistpakkerij, vlak naast de spoorlijn. En 's middags lopen we samen weer door het park terug. Als we ons huis aan het Haantje aan de overkant van het water voor ons zien, blaast Arnold heel hard op het fluitje dat om zijn nek hangt. Moeder komt naar buiten, stapt op het pontje en zet ons over.

Wanneer we bij mijn grootvader intrekken, in zijn monumentale herenhuis, komt DE FABRIEK nog dichterbij. De Nieuwe Plantage 28 in Delft ligt op loopaf-

stand. De vader van Moeder is fors en groot en loopt met een stok. Hij is bijna blind. Hij heeft één glazen oog en met het andere ziet hij maar een habbekrats. In zijn slaapkamer, waar ik eigenlijk niet mag komen, bewaart hij een doos vol glazen ogen. Ik weet nooit of hij mij ziet, en wat hij ziet. Soms schiet hij uit zijn slof, komen er boze en dreigende woorden uit zijn mond en zwaait hij met zijn stok. Daar schrik ik van en denk dat het mijn schuld is. Liever loop ik met een boogje om hem heen. Grootmoeder bestaat niet. Ze was er wel, maar ze is weg. Weggelopen. Weg-ge-lo-pen. Dat is heel erg. Mij deert het niet. Binnen de kortste keren ken ik het reuzenhuis als mijn broekzak. De grote marmeren hal is een superplek om te rolschaatsen. De houten glijbaan naast het brede trappenhuis is echt niet alleen goed voor het wasgoed. In de keuken is een beregoede verstopplaats onder de drie grote koelkasten die naast elkaar staan. In het etensliftje in de gang naar de keuken past met wat moeite een neefje. Erg hoog kwam hij niet. Bommen en granaten toen hij naar beneden donderde. Maar hij was nog heel. Neefje had alleen een bult op zijn kop.

Het liefste zit ik in de keuken. Daar regeert Janny. Ze woont in een kamer op de derde verdieping. Ze werkt hier al vanaf haar dertiende. In de keuken ruikt het naar warme melk en kokoskoekjes. Janny houdt het grote kolenfornuis lekker warm. Van haar hoef ik

niet 'pwiesjumullevee' te zeggen als ik van tafel wil. Dat is Frans voor 'mag ik opstaan'. Dat moet ik zeggen als we met de hele familie in de eetkamer eten. Van Janny mag ik af en toe mijn afgelikte vinger in de dikbuikige gele suikerpot steken. Donderdags of vrijdags is Preina er ook. Die helpt Janny met schoonmaken. Ze doet een moord voor sinaasappelschillen, zegt ze. Daar is ze dol op. Die eet ze op alsof het oranje spekies zijn. Vuggie komt ook vaak koffiedrinken. Vuggie is de chauffeur van grootvader. Een grappenmaker. Hij heeft magische handen. Zonder je aan te raken verlost hij je van je hoofdpijn en andere kwalen. Als hij zijn chauffeurspet op heeft is hij net een politieagent.

'Kom mee,' zegt de agent. 'Meneer, eh, grootvader vraagt naar je.' De auto staat voor. Een Pontiac. Grootvader zit al voorin.

'Kom meisje.'

Tic-tac Pontiac, Tic-tac Pontiac, neurie ik geluidloos op de achterbank. We rijden over de Spoorbrug. Aan de linkerkant verrijst als een steigerend meganijlpaard DE FABRIEK. In het centrum van Den Haag zet Vuggie de Pontiac stil. Hij helpt grootvader uitstappen. Aan zijn hand ga ik een winkel binnen.

'Een armbandje voor deze jongedame,' zegt grootvader. 'Ze wordt binnenkort tien.'

Op de terugweg is de hemel goudgeel. Op mijn

schoot ligt een pakje. Er is een rood-wit touwtje omheen gestrikt. Erin zit een echt gouden schakelarmbandje. Voor mij zit een almachtig man. Mijn grootvader. Moeder heeft gezegd dat we lief voor hem moeten zijn, dat hij hulp nodig heeft. Natuurlijk. Ik zal heel goed voor hem kijken. Reken maar.